

ÇOCUĞA YAKLAŞIMDA TEMEL KURALLAR

Çocukla iletişimde ve onun sorunlarını çözmeye önemli olan çocuğa konuşması için uygun ortamı hazırlamak ve onu dinlemektir. Dinlemek çocuğa, 'sen varsın', 'sen değerlisin', 'güçlüsün', 'seni seviyorum' gibi mesajlar iletir. İletişimin önemli bir boyutu olan konuşmada ise çok daha dikkatli olmak gerekmektedir. Çünkü çocuklar, yalnızca söylediğimiz sözleri değil; yüz ifadelerimizi, el-kol hareketlerimizi, jest ve mimiklerimizi de 'duyar'lar.

Çocukların kendi kendine yeten birer birey olarak yetişmesinde ve sosyalleşebilmelerinde toplumun temelini oluşturan ailelere büyük görevler düşmektedir. Ailelerin çocukları yetiştirirken benimseyecekleri temel kurallar, çocuklarının gelişimi açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle bu yazımızda kısaca çocuklarımıza yaklaşımımızda ne gibi kuralları benimsememiz gerektiğinden bahsedilecektir.

Benimsenmesi gereken ilk kural çocuklarımızın bizlerden farklı bireyler olduğunun kabul edilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha önceki nesillerde de günümüz ebeveynlerinde de sıkça rastlanan yanılığardan biri ebeveynin, çocuğun yaşantısını kendi yaşantısının devamı olarak görmesidir. 'Ben okuyamadım o okusun.' 'Doktor olmayı çok istemiştim ama kısmet olmadı, oğlum doktor olup beni gururlandıracak.' gibi cümleler hepimizin duyduğu ve aşına olduğu cümlelerdir. Oysaki çocuklarımız bize ait gibi düşüsek de onların farklı birer yapı ve yaratılışla doğduklarını kabul etmek çocuk yetiştirmede olmazsa olmaz şartlardan biridir. Ali İmran 3/35. âyette yer alan İmran'ın karısının duası bu anlamda bize yol gösterici nitelik taşımaktadır. İlgili âyet "İmran'ın karısı dedi ki "Rabbim! Karnımdaki (be-

beği) tamamen Sana adadım, benden kabul et. Sen İştensin, Her şeyi bilensin." şeklinde bir yakarış örneğini bize göstermektedir. Bu âyet bizlere İmran'ın karısının örneğinde olduğu gibi daha doğum yapmadan önce bebeğimizin bizlerden bağımsız olduğunun bilincinde hareket etmemizin gerekliliğini vurgulamakta, çocuğumuzun ne için dünyaya geldiğini bizlere hatırlatmaktadır.

Çocuklarımızın bizlerden farklı bireyler olduğunu kabul etmek onlardan hiçbir beklenti içinde olmamız gerektiği anlamına gelmemektedir. Çocuğunu kendisine, ailesine ve topluma faydalı ve mutlu bir birey olarak yetiştirmek hepimizin en büyük hedefleri arasındadır. Bu bağlamda beklentilerimizi çocuğun davranışlarından önce açıklamak ve yol gösterici olabilmek önemli bir hal almaktadır. Örneğin, ilkokula başladığım ilk gün annemin önlüğümü giydirdikten sonra 'Kızım, bugünden itibaren yeni şeyler öğrenmeye başlayacaksın. Eğer her gün eve geldiğinde bugün okulda ne yaptık ve yarın ne yapacağız şeklinde küçük bir çalışma yaparsan hayat boyu okul sana keyif verecektir.' şeklinde yaptığı konuşma bana bu kuralın ne kadar önemli olduğunu yaşayarak öğrenme fırsatı vermiştir. Çünkü bu konuşma bana 23 yıllık eğitim hayatımın bütünü ilk günden

Kadın ve Aile

Dr. ÖZGE MAVİŞ SEVİM

yapılandırma imkanı vermişti. Şimdi düşündüğümde annem çalışmadığımı gördüğünde aynı konuşmayı yapsa belki bu kadar etkili olmayacaktı demekten kendimi alamıyorum.

Üzerinde durulması gereken kurallardan bir diğeri ise çocuğumuz bir hata yaptığında kişiliğine değil davranışına yönelmek olacaktır. Bu kural, birinci kuralla ilintili olarak çocuğumuzu farklı bir birey olarak kabul etme temeline dayanmaktadır. Çocuğumuz bizden farklı düşünce yapılarını, değerleri ve davranış kalıplarını benimseyebilir ve bunun sonucunda hatalar yapabilir. Biz ebeveynlere düşen, bu hataları kişiliğiyle bağdaştırmak yerine davranışın nerelerde hatalı olduğu hakkında hataların sonuçlarını görerek ders çıkarmasını sağlamak olmalıdır. Örneğin çocuğunuzun ders çalışmaması sonucunda sınavlarından düşük notlar aldığını fark ettiğinizde ilk tepkiniz *'Bu çocuk zaten tembel, hiçbir işi beceremiyor.'* olduğu zaman kişiliğine yönelik yapmış olduğunuz eleştiriler onu daha incitecek ve zaten tembel, işe yaramaz olduğunu düşünerek gayret etmeyi tümüyle bırakacaktır. Ancak çocuğunuzu karşınıza alıp düşük not almanın ileride hedeflediği başarıları elde etmesinde engel teşkil edebileceği, çalışma alışkanlığı kazanması gerektiği ile ilgili yüreklendirici konuşmalar, hem çocuğunuzun kendine güvenini artıracak hem de davranışı nedeniyle meydana gelen hataları düzeltebilmesinde yol gösterici olacaktır. Bu bağlamda çocuğunuzun yapmış olduğu davranışların sonuçlarını yaşamasına izin vermek de büyük önem taşımaktadır. Elbette hiçbirimiz çocuğumuzun zorluklar ve sıkıntılar yaşamasını istemeyiz. Ancak unutulmamalıdır ki hepimiz bir imtihan dünyasında yaşamaktayız ve çok istesek de her şart ve durumda çocuğumuzun yanında olmamız mümkün olmayacak. Çocuğumuz elbet bir gün yaratmış olduğumuz fanustan çıkacak. Yaşamış olduğu sıkıntıların sonuçlarını sizin kontrolünüzde çözüme kavuşturabilmesi ise dış dünyada farklı problemlerle karşılaştığında da bunlara göğüs germesini ve kendi çözümlerini üretebilmesini sağlayacak.

Diğer bir kural olarak çocuğu dinlemek ve onunla 'gerçekten' konuşmanın öneminden de bahsetmek gerekmektedir. Çocukla iletişimde ve onun sorunla-

rını çözmede önemli olan çocuğa konuşması için uygun ortamı hazırlamak ve onu dinlemektir. Dinlemek çocuğa, *'sen varsın'*, *'sen değerlisin'*, *'güçlüsün'* *'seni seviyorum'* gibi mesajlar iletir. İletişimin önemli bir boyutu olan konuşmada ise çok daha dikkatli olmak gerekmektedir. Çünkü çocuklar, yalnızca söylediğimiz sözleri değil; yüz ifadelerimizi, el-kol hareketlerimizi, jest ve mimiklerimizi de 'duyar'lar. Bu nedenle çocuğu dinlerken ve konuşurken başka bir işle ilgilenmek, sık sık saate bakmak, parmakla masaya vurmak, pencereden dışarı bakmak, cep telefonuyla ve televizyonla ilgilenmek iletişiminizi olumsuz etkileyecek, çocuğun değersiz hissetmesine neden olacaktır. Aksine çocuğunuzla konuşurken onun elini tutmanız, omzuna dokunmanız, başını okşamanız veya kucaklamanız çocuk ile aranızda yakınlık ve sıcaklığın oluşmasını sağlayacaktır. Unutulmalıdır ki çocuğun başını okşamak, saatlerce yapılacak açıklamadan daha etkilidir. Bütün bunların yanı sıra, çocuğunuzu dinlerken veya konuşurken kendinizi onun yerine koyabilmeniz de iletişimin sağlıklı yürütülebilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bir düşünün: *'Siz hiç çocuk/genç olmadınız mı? Onun yaşındayken neler yapıyor, neler düşünüyordunuz?'* Bu soruları kendinize sormanız çocukla konuşurken onu daha net anlamanızı ve peşin yargılardan uzaklaşmanızı sağlayacaktır.

Son olarak çok net bildiğimiz bir kuralı anımsatmak isterim. Çocuğunuzun gelişimde en önemli yollardan biri ona örnek olmak ve kendimizin takipçisi olabilmekten geçmektedir. Çocuğumuzun bizim adımlarımızı takip ettiğinin bilincinde olarak öncelikle kendimizde var olan aksak ve eksiklikleri gidermek, doğru olduğunu düşündüğümüz davranışları hayatımıza geçirebilmek, çocuğumuzun da benzer şekilde hareket etmesine öncülük edecektir. Her birimizin göz aydınlığı ve sevinç kaynağı evlatlar yetiştirmesi dileğiyle...